

S P E C I A L

E D I T I O N

PENDERECKI

**VIOLIN SONATAS
& MINIATURES**

ROBERT KABARA violin

ŁUKASZ TREPCZYŃSKI piano

© **DUX RECORDING PRODUCERS, DUX 2192, 2026**

NAGRANIE ZREALIZOWANO W SALI KONCERTOWEJ EUROPEJSKIEGO CENTRUM MUZYKI KRZYSZTOFA PENDERECKIEGO W LUSŁAWICACH 2-5 MARCA 2026 ROKU
RECORDED AT THE CONCERT HALL OF THE KRZYSZTOF PENDERECKI EUROPEAN CENTRE FOR MUSIC IN LUSŁAWICE, 2-5 MARCH 2026

MAŁGORZATA POLAŃSKA, MARCIN GUZ REŻYSERIA NAGRANIA | RECORDING SUPERVISION & SOUND ENGINEERING

ANNA NOWAK KONSULTACJA MUZYCZNA | MUSIC CONSULTATION

MICHAŁ SZOSTAKOWSKI MONTAŻ, MASTERING | EDITING, MASTERING

SZYMON SUROWIEC STROJENIE FORTEPIANU | PIANO TUNING

MAREK BEBŁOT ZDJĘCIE NA OKŁADCE | COVER PHOTO

RAFAŁ DYMERSEKI PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD | GRAPHIC DESIGN AND PAGE LAYOUT

MARCIN TARGOŃSKI REDAKCJA | EDITOR

DUX RECORDING PRODUCERS

2 MORSKIE OKO STREET, 02-511 WARSAW, POLAND | WWW.DUX.PL, E-MAIL: DUX@DUX.PL

KRZYSZTOF PENDERECKI (1933–2020)

Sonaty i miniatury skrzypcowe | Violin Sonatas & Miniatures

Sonata na skrzypce i fortepian | Sonata for violin and piano (1953)

Miniatury na skrzypce i fortepian | Miniatures for violin and piano (1959)

II Sonata na skrzypce i fortepian | Sonata No. 2 for violin and piano (1999)

Robert KABARA skrzypce | violin

Łukasz TREPCZYŃSKI fortepian | piano

Krzysztof PENDERECKI (1933–2020) – kompozytor i dyrygent. W latach 1954–1958 studiował kompozycję pod kierunkiem Artura Malawskiego, a po jego śmierci – Stanisława Wiechowicza w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Krakowie. W 1958 roku został wykładowcą kompozycji w swojej macierzystej uczelni, a od 1972 do 1987 roku pełnił funkcję jej rektora. Działalność pedagogiczną prowadził również w Folkwang-Hochschule für Musik w Essen (1966–1968) oraz Yale University w New Haven (1973–1978). W latach 1968–1970 był stypendystą Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD) w Berlinie.

W latach 1987–1990 pełnił funkcję dyrektora artystycznego Filharmonii Krakowskiej, a w latach 1992–2002 – dyrektora artystycznego Festival Casals w San Juan w Puerto Rico. Od 1997 roku był dyrektorem artystycznym Sinfonii Varsovii, a od 1998 roku również doradcą artystycznym Beijing Music Festival w Pekinie.

Jako dyrygent Krzysztof Penderecki zadebiutował w 1971 roku w Donaueschingen, prowadząc wykonanie własnego utworu *Actions* na zespół free-jazzowy. Od tego czasu prowadził intensywną działalność dyrygencką. W 1972 roku nagrał dla EMI swoje utwory z Wielką Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia i Telewizji w Katowicach. Dyrygował wieloma renomowanymi orkiestrami na świecie, m.in. Münchner Philharmoniker, London Symphony Orchestra, Philadelphia Orchestra, New York Philharmonic Orchestra, orkiestrą radia

japońskiego (NHK) w Tokio oraz orkiestrą filharmoniczną w Osace. W 1988 roku został pierwszym gościnnym dyrygentem Sinfonieorchester des Norddeutschen Rundfunks w Hamburgu, a następnie pełnił tę samą funkcję w Mitteldeutscher Rundfunk Sinfonieorchester w Lipsku. Od 2000 roku był gościnnym dyrygentem China Philharmonic Orchestra.

Został laureatem takich konkursów kompozytorskich, jak Konkurs Młodych Związku Kompozytorów Polskich, w którym w 1959 roku zdobył I, II i III nagrodę za *Strofy*, *Emanacje* oraz *Psalmę Dawida*, Konkurs Kompozytorski im. Artura Malawskiego w Krakowie w 1962 roku, w którym otrzymał I nagrodę za *Kanon*, oraz Międzynarodowy Konkurs „Wawrzyn Olimpijski” w Monachium, w którym w 1972 roku nagrodzono utwór *Ekecheiria*. Dwukrotnie otrzymał Prix Italia: w 1967 roku za *Passio et mors Domini nostri Jesu Christi secundum Lucam*, a w 1968 roku za *Dies irae. Oratorium ob memoriam in perniciem castris in Oświęcim necatorum inextinguibilem reddendam*. Penderecki otrzymał również nagrodę Międzynarodowej Trybuny Kompozytorów UNESCO w Paryżu (1961) za *Tren „Ofiarom Hiroszimy”* oraz sześć nagród Grammy przyznanych przez National Academy of Recording Arts and Sciences. W 2008 roku przyznano mu Polską Nagrodę Filmową Orzeł w kategorii Najlepsza Muzyka za film *Katyń*. Podczas Międzynarodowego Festiwalu Animacji w Annecy w 2011 roku Penderecki

otrzymał nagrodę „SACEM” za najlepszą muzykę oryginalną – *De natura sonoris I* w filmie *Maska* braci Quay.

O randze twórcy świadczą liczne odznaczenia krajowe i zagraniczne, a także nagrody i tytuły przyznane mu na całym świecie, m.in. Nagroda Związku Kompozytorów Polskich (1970), Nagroda im. Gottfrieda von Herdera (1977), Nagroda im. Jeana Sibeliusa (1983), Premio Lorenzo il Magnifico (1985), Nagroda Izraelskiej Fundacji im. Karla Wolffa (1987), Wielki Krzyż Zasługi Orderu Zasługi RFN (1990), Grawemeyer Award of the University of Louisville (1992), Nagroda Międzynarodowej Rady Muzycznej UNESCO (1993), Order Za Zasługi dla Kultury Księstwa Monako (1993), Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1993), austriackie odznaczenie honorowe „Za Osiągnięcia Naukowe i Artystyczne” (1994), tytuł Commandeur dans l’Ordre des Arts et des Lettres (1996), Nagroda Muzyczna Miasta Duisburg (1999), AFIM Indie Award (1999), MIDEM Classical Award jako Best Living Composer of the Year (2000), Ordine al Merito della Repubblica Italiana (2000), Premio Principe de Asturias de las Artes (2001), Nagroda Wielka Fundacji Kultury (2002), Nagroda im. Romano Guardiniego (2002), Preis der Europäischen Kirchenmusik (2003), Medal Fundacji Judaica (2003), Medal z okazji 300-lecia Petersburga (2004), Praemium Imperiale (2004), Order Orła Białego (2005), Commander of the Three Star Order Republiki

Łotewskiej (2006), Doroczna Nagroda Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2008), Złoty Medal Ministra Kultury Republiki Armenii (2008), Medal Leonardo da Vinci od Europejskiej Akademii Nauk w Hanowerze (2008), Order im. Bernardo O’Higginsa stopnia oficerskiego, Chile (2008), Ordre de Mérite du Grand-Duché de Luxembourg (2009), Order Honorowy od Prezydenta Republiki Armenii (2009), Bronze Medal, Distinguished Visitor Uniwersytetu w Toronto (2010), Grand-Croix de l’Ordre „Pro Merito Melitensi” (2011), Nagroda Polskiej Akademii Telewizyjnej Złoty Super Wiktor dla największej osobowości (2011), Lifetime Achievement Award na International Classical Music Awards w Cannes (2012), Viadrina Prize przyznana przez Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą (2012), Medal Prezydenta Republiki Armenii (2013), Order Chorwackiej Jutrzenki (2013), Złoty Krzyż Zasługi od Orderu Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Gnieźnie (2013), Nagroda Międzynarodowego Festiwalu w Stambule za całokształt twórczości (2013), estoński Order Krzyża Ziemi Maryjnej pierwszej klasy (2014), Zasłużony dla Kultury Peru (2014), Wielki Krzyż Zasługi z Gwiazdą Orderu Zasługi Republiki Federalnej Niemiec (2018) oraz World Soundtrack Awards za osiągnięcia życia na Festiwalu Filmowym w Gandawie (2019).

Otrzymał 40 tytułów doktora honoris causa szkół wyższych w Argentynie, Belgii, Bułgarii, Estonii, Francji, Hiszpanii, Irlandii, Korei Południowej,

Łotwie, Niemczech, Peru, Polsce, Rosji, Rumunii, Serbii, Szwajcarii, Ukrainie, Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii.

Został członkiem honorowym 35 instytucji w Argentynie, Armenii, Austrii, Chinach, Estonii, Francji, Hongkongu, Irlandii, Niemczech, Polsce, Rosji, Szwajcarii, Szwecji, Ukrainie, Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Włoszech.

Z okazji 80. urodzin Krzysztofa Pendereckiego w 2013 roku otwarto Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Łusławicach. W tym samym roku odbyła się premiera niemiecko-polskiego filmu dokumentalnego Anny Schmidt *Droga przez labirynt. Kompozytor Krzysztof Penderecki*. W ramach specjalnego projektu „Thousand Voices for Peace” odbyła się w Brukseli prapremiera *Dies illa*, utworu napisanego z okazji 100-lecia wybuchu I wojny światowej. Napisany w 2015 roku z okazji 100. rocznicy ludobójstwa Ormian psalm *Domine quid multiplicati sunt* został po raz pierwszy wykonany w Carnegie Hall przez ormiański Hover State Chamber Choir. Światowa premiera *Poloneza na orkiestrę* Pendereckiego zainaugurowała XVII Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina. W 2018 roku, w 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, powstała *Fanfara dla Niepodległej*, zamówiona przez Polskie Wydawnictwo Muzyczne, która zabrzmiała 11 listopada 2018 roku w 11 prestiżowych salach koncertowych na świecie oraz na 11 estradach koncertowych w Polsce.

Krzysztof Penderecki został honorowym patronem polskich i międzynarodowych konkursów, festiwali oraz innych wydarzeń artystycznych, m.in. „Festival in Armenia” w Erywaniu, Międzynarodowego Festiwalu „Poziom 320” w Zabrze, Konkursu Kompozytorskiego odbywającego się w ramach Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego „Sopot Classic” oraz Certamen Compositorum Internationale Arboretum – Międzynarodowego Konkursu Kompozytorskiego w Radomiu.

Dorobek twórczy artysty obejmuje ponad 160 kompozycji, w tym 20 utworów kameralnych, 18 kompozycji solowych, 25 utworów koncertujących, 27 dzieł orkiestrowych, 8 symfonii, 21 pieśni i utworów chóralskich, 27 dzieł kantatowo-oratoryjnych oraz 4 opery. Ponadto Krzysztof Penderecki pozostawił ponad 100 oryginalnych kompozycji przeznaczonych do filmów animowanych, przedstawień teatrów lalkowych i dramatycznych, teatru telewizji, a także filmów fabularnych, krótkometrażowych i dokumentalnych, pisanych głównie między 1957 a 1974 rokiem. W późniejszych latach wielu światowej sławy reżyserów wykorzystywało w swoich filmach muzykę koncertową Krzysztofa Pendereckiego, m.in. Andrzej Wajda i Stanley Kubrick.

KrzysztofPENDERECKI (1933–2020) – composer and conductor.

From 1954 to 1958, he studied composition with Artur Malawski and, after Malawski's death, with Stanisław Wiechowicz at the State Higher School of Music in Kraków. In 1958, he joined the faculty of his alma mater as a composition teacher and served as its rector from 1972 to 1987. He also taught at the Folkwang-Hochschule für Musik in Essen (1966–1968) and at Yale University in New Haven (1973–1978). From 1968 to 1970, he was a DAAD fellow in Berlin.

From 1987 to 1990, he was artistic director of the Kraków Philharmonic, and from 1992 to 2002, artistic director of the Pablo Casals Festival in San Juan, Puerto Rico. From 1997, he was artistic director of Sinfonia Varsovia, and from 1998, also artistic adviser to the Beijing Music Festival.

Penderecki made his conducting debut in Donaueschingen in 1971, leading a performance of his own *Actions* for free-jazz ensemble. This marked the beginning of an extensive conducting career. In 1972, he recorded his works for EMI with the Great Symphony Orchestra of Polish Radio and Television in Katowice. He conducted many leading orchestras throughout the world, including the Münchner Philharmoniker, the London Symphony Orchestra, the Philadelphia Orchestra, the New York Philharmonic, the NHK Symphony Orchestra in Tokyo, and the Osaka Philharmonic Orchestra. In 1988, he became principal guest conductor of the Sinfonieorchester des

Norddeutschen Rundfunks in Hamburg and later held a similar post with the Mitteldeutscher Rundfunk Sinfonieorchester in Leipzig. From 2000, he was a guest conductor of the China Philharmonic Orchestra.

Penderecki won prizes in several composition competitions. In 1959, he received first, second, and third prizes at the Young Composers' Competition of the Polish Composers' Union for *Strophes*, *Emanations*, and *Psalms of David*. In 1962, he won first prize at the Artur Malawski Composition Competition in Kraków for *Canon*, and, in 1972, *Ekecheiria* received the 'Olympic Laurel' in Munich. He was twice awarded the Prix Italia: in 1967 for *Passio et mors Domini nostri Jesu Christi secundum Lucam*, and in 1968 for *Dies irae. Oratorium ob memoriam in perniciem castris in Oświęcim necatorum inextinguibilem reddendam*. He also received an award at the UNESCO International Rostrum of Composers in Paris in 1961 for *Threnody to the Victims of Hiroshima*, as well as six Grammy Awards from the National Academy of Recording Arts and Sciences. In 2008, he received the Polish Film Award – the Eagle – for Best Music for the film *Katyiń*. At the Annecy International Animated Film Festival in 2011, he was awarded the SACEM Prize for Best Original Music for *De natura sonoris I* in the Quay Brothers' film *Maska*.

His many Polish and international honours, distinctions, and titles attest to his standing in the musical world. They include the Prize of the

Polish Composers' Union (1970), the Gottfried von Herder Prize (1977), the Jean Sibelius Prize (1983), the Premio Lorenzo il Magnifico (1985), the Wolf Foundation Prize (1987), the Grand Cross of Merit of the Federal Republic of Germany (1990), the Grawemeyer Award from the University of Louisville (1992), the Prize of the UNESCO International Music Council (1993), the Order of Cultural Merit of the Principality of Monaco (1993), the Commander's Cross with Star of the Order of Polonia Restituta (1993), the Austrian Decoration for Science and Art (1994), the title of Commandeur dans l'Ordre des Arts et des Lettres (1996), the Music Prize of the City of Duisburg (1999), the AFIM Indie Award (1999), the MIDEM Classical Award for Best Living Composer (2000), the Order of Merit of the Italian Republic (2000), the Prince of Asturias Award for the Arts (2001), the Grand Prize of the Polish Culture Foundation (2002), the Romano Guardini Prize (2002), the European Church Music Prize (2003), the Judaica Foundation Medal (2003), the Medal commemorating the 300th anniversary of St Petersburg (2004), the Praemium Imperiale (2004), the Order of the White Eagle (2005), Commander of the Order of the Three Stars of the Republic of Latvia (2006), the Annual Award of the Minister of Culture and National Heritage (2008), the Gold Medal of the Minister of Culture of the Republic of Armenia (2008), the Leonardo da Vinci Medal of the European Academy of Sciences in Hanover

(2008), Officer of the Order of Bernardo O'Higgins of Chile (2008), the Order of Merit of the Grand Duchy of Luxembourg (2009), the Honorary Order of the President of the Republic of Armenia (2009), the Distinguished Visitor Bronze Medal of the University of Toronto (2010), the Grand Cross of the Order 'Pro Merito Melitensi' (2011), the Golden Super Wiktor Award of the Polish Television Academy for outstanding achievement (2011), the Lifetime Achievement Award at the International Classical Music Awards in Cannes (2012), the Viadrina Prize from the European University Viadrina in Frankfurt an der Oder (2012), the Medal of the President of the Republic of Armenia (2013), the Order of the Croatian Morning Star (2013), the Golden Cross of Merit of the Order of St Stanislaus, Bishop and Martyr, in Gniezno (2013), the Lifetime Achievement Award of the Istanbul International Festival (2013), the Order of the Cross of Terra Mariana, First Class (2014), the Distinguished Service to Peruvian Culture award (2014), the Grand Cross of Merit with Star of the Order of Merit of the Federal Republic of Germany (2018), and the World Soundtrack Award for Lifetime Achievement at Film Fest Ghent (2019).

He received 40 honorary doctorates from higher-education institutions in Argentina, Belgium, Bulgaria, Estonia, France, Germany, Ireland, Latvia, Peru, Poland, Romania, Russia, Serbia, South Korea, Spain, Switzerland, Ukraine, the United Kingdom, and the United States.

He was made an honorary member of 35 institutions in Argentina, Armenia, Austria, China, Estonia, France, Germany, Hong Kong, Ireland, Italy, Poland, Russia, Sweden, Switzerland, Ukraine, the United Kingdom, and the United States.

Penderecki's 80th birthday in 2013 was marked by the opening of the Krzysztof Penderecki European Centre for Music in Łusławice. The same year saw the premiere of Anna Schmidt's German-Polish documentary *Paths Through the Labyrinth: The Composer Krzysztof Penderecki*. As part of the special project 'Thousand Voices for Peace', *Dies illa*, composed to mark the centenary of the outbreak of the First World War, received its world premiere in Brussels. Written in 2015 to commemorate the centenary of the Armenian genocide, the psalm setting *Domine quid multiplicati sunt* was first performed at Carnegie Hall by the Armenian Hover State Chamber Choir. The world premiere of Penderecki's *Polonaise for orchestra* inaugurated the 17th International Fryderyk Chopin Piano Competition. In 2018, to mark the centenary of Poland's restoration of independence, Penderecki composed *Fanfare for Independence*, commissioned by PWM Edition. On 11 November 2018, the work was performed in 11 prestigious concert halls around the world and at 11 venues in Poland.

Krzysztof Penderecki was honorary patron of numerous Polish and international competitions, festivals, and other artistic events, including the Festival in Armenia in Yerevan, the 'Level 320'

International Festival in Zabrze, the composition competition held as part of the Sopot Classic International Music Festival, and the Certamen Compositorum Internationale Arboretum – International Composition Competition in Radom.

Penderecki's oeuvre comprises more than 160 compositions, including 20 chamber works, 18 solo works, 25 concertante works, 27 orchestral works, eight symphonies, 21 songs and choral works, 27 cantata-oratorio works, and four operas. He also wrote more than 100 original scores for animated films, puppet and drama theatre, television plays, feature films, short films, and documentaries, chiefly between 1957 and 1974. In later years, many internationally renowned directors, including Andrzej Wajda and Stanley Kubrick, used Penderecki's concert music in their films.

„Ponieważ piszę palcami skrzypiec” – fragmenty wywiadu, którego Krzysztof Penderecki udzielił Robertowi Kabarze 22 września 2008 roku na krakowskiej Woli Justowskiej¹.

Robert Kabara: Dlaczego skrzypce dominują w Pana kameralistyce, choć są dość wyeksploatowanym instrumentem w tej dziedzinie?

Krzysztof Penderecki: Może dlatego, że ja chciałem zostać skrzypkiem (...). To był instrument, z którym pisałem też pierwsze kompozycje (...). Zawsze ta aplikatura skrzypiec mi pomaga, tzn. pisząc prawą ręką – lewą poruszam palcami, naprawdę. Sam sobie to kilka razy niespodziewanie uświadomiłem.

RK: Kiedy podczas próby do *Metamorfoz* [*II Koncert skrzypcowy „Metamorphosen”*, którego partię solową wykonał Robert Kabara pod batutą Krzysztofa Pendereckiego w Filharmonii Krakowskiej 13 stycznia 2008 roku], dyrygując, unosi Pan odruchowo lewą ręką, pokazując aplikaturę skrzypcową?

KP: Tak, tak. To, czego człowiek się nauczy w młodości, chyba zostaje już na całe życie (...).

RK: Jakie walory skrzypiec stanowią dla Pana atut muzyczny?

KP: Cóż, począwszy od dźwięku, od śpiewności tego instrumentu, melodyki, która – jak Pan pewnie zauważył – z biegiem lat wysuwa się u mnie na czołowe miejsce. Oczywiście używałem melodii jako początkujący kompozytor, jednak później świadomie odszedłem od tego, pisząc muzykę lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Ale w latach siedemdziesiątych napisałem już *I Koncert skrzypcowy* [*I Koncert skrzypcowy* Pendereckiego wykonany został przez Roberta Kabarę z orkiestrą Sinfonietta Cracovia pod batutą Krzysztofa Pendereckiego 8 czerwca 2009 roku w Filharmonii Krakowskiej. Koncert był zwieńczeniem nagrania, które ukażało się w 2010 roku nakładem wytwórni Channel Classics. Płyta zawiera również światową premierę fonograficzną *Koncertu rogowego „Winterreise”* z Radovanem Vlatkovicem jako solistą]. Po drodze pisałem utwory takie jak *Capriccio*, gdzie ten instrument jest inaczej traktowany. Jest właściwie częścią orkiestry i choć bardzo wirtuozowski, w istocie rzeczy unika melodii – nawet w kadencji (...).

RK: Czy w pomysłach kompozytorskich natknął się Pan na techniczną niemożność w pracy ze skrzypcami?

¹ Źródło: Robert Kabara, *W poszukiwaniu nowego brzmienia. Skrzypce w muzyce kameralnej Krzysztofa Pendereckiego. Utwory na skrzypce solo i skrzypce z fortepianem*, Akademia Muzyczna w Krakowie, Kraków 2010.

KP: Nie! Ja oczywiście bardzo dobrze znam skrzypce i, jak Pan zauważył – przecież niejednokrotnie razem koncertowaliśmy – piętrzą się trudności, ale to wszystko jest wykonalne. Właśnie! Ponieważ piszę palcami skrzypiec, to nie traktuję skrzypiec jako absurdalnego instrumentu. Nie mogę powiedzieć, że piszę pod palce, ale piszę tak, że wszystko jest wykonalne.

Sonaty na skrzypce i fortepian **Krzysztofa Pendereckiego** powstały w dwóch odległych o pół wieku okresach twórczości kompozytora, odzwierciedlając ewolucję jego języka kompozytorskiego oraz stylistyczne przeobrażenia zachodzące w jego muzyce.

Sonata na skrzypce i fortepian powstała w 1953 roku, kiedy kompozytor był jeszcze studentem Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Krakowie. Należy do najwcześniejszych kompozycji Pendereckiego, zapowiadając awangardowy, sonorystyczny język muzyczny znany z *Trenu „Ofiarom Hiroszimy”* czy *Pasji według św. Łukasza*.

Sonata jest niewielką, choć kunsztowną formą, nasyconą wpływami późnego romantyzmu i neoklasycyzmu, a także inspirowaną polską muzyką pierwszej połowy XX wieku. Charakterystyczne dla tej sonaty rytmiczna drapieżność i finezyjna artykulacja, a także harmoniczna i fakturalna niezależność partii instrumentalnych, współtworzących kulminacje i napięcia muzyczne, w połączeniu

z onirycznym nastrojem części środkowej świadczą o wyraźnie zarysowanej indywidualności twórczej kompozytora.

Przejrzysta architektura dzieła skrywa złożone przebiegi fakturalne, które odśladają się dopiero w procesie interpretacji, zaskakując niejednokrotnie nieoczywistymi konfiguracjami dźwiękowymi.

Miniatury na skrzypce i fortepian (1959) należą do wczesnego okresu twórczości kompozytora – czasu przejścia od tradycyjnego języka muzycznego ku sonoryzmowi i awangardzie lat sześćdziesiątych. Utwór składa się z trzech części.

Miniatury pokazują już charakterystyczne dla młodego Pendereckiego zainteresowanie kolorem dźwięku, kontrastami artykulacyjnymi, autonomią poszczególnych partii instrumentalnych oraz kondensacją materiału muzycznego. Pomimo wyraźnej odrębności obu partii oraz zaplanowanej swobody wykonawczej wnikiwe wzajemne wstuchiwanie się muzyków prowadzi do powstania zaskakującego jednolitego obrazu dźwiękowego. Zastosowanie efektów flażoletowych w fortepianie oraz wyrafinowanej pedalizacji pozwala kompozytorowi budować subtelne współbrzmienia i scaloną przestrzeń dźwiękową obu instrumentów. Wprowadza także rozszerzone techniki wykonawcze w partii fortepianu – pianista gra na strunach fortepianu techniką pizzicato oraz stosuje subtelny pedalizację. Skrzypek, pochylając się możliwie głęboko nad wnętrzem fortepianu, wzbudza rezonans uprzednio pedalizowanych

akordów, tworząc odrealnioną aurę brzmieniową. Techniki te wymagają szczególnie wrażliwej akustyki – idealną przestrzenią okazała się sala koncertowa Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego. W absolutnej ciszy wyłaniają się subtelne dźwiękowe półcień, które w mniej sprzyjających warunkach łatwo umykają uwadze. Realizatorzy dźwięku uchwycili je z imponującą precyzją i dbałością o detal.

II Sonata na skrzypce i fortepian powstała na przełomie lat 1999 i 2000 dla skrzypaczki Anne-Sophie Mutter i pianisty Lamberta Orkisa. Utwór należy do późnego okresu twórczości Pendereckiego i wyraźnie ukazuje odejście od radykalnej awangardy lat sześćdziesiątych w stronę ekspresyjnego języka muzycznego. To monumentalne, pięcioczęściowe dzieło stanowi swego rodzaju artystyczne *credo* kompozytora w dziedzinie kameralistyki. Wielowarstwowa architektura *II Sonaty* ujawnia dojrzałą syntezę myślenia Pendereckiego o relacji instrumentów, formie i brzmieniu, a zarazem stanowi przykład wysokiego, koncertowego stylu jego twórczości kameralnej.

II Sonata nawiązuje do poprzedzających ją dzieł wokarno-instrumentalnych – *Siedmiu bram Jerozolimy* (1996) i *Credo* (1998) – głęboko osadzonych w sferze *sacrum* i skupionych wokół fundamentalnych doświadczeń ludzkiej egzystencji. Jej rozległy plan dramatyczny, z kulminacyjną częścią trzecią, *Notturmo*, pełniącą funkcję

analogiczną do *Crucifixus* w *Credo*, rozwija się z majestatycznym spokojem, a dramaturgiczną intensywność podtrzymują kontrasty agogiczne i dynamiczne oraz zaskakujące zwroty w zakresie skrajnych napięć muzycznych.

Robert Kabara

‘Because I write with a violinist’s fingers’ – excerpts from an interview with Krzysztof Penderecki conducted by Robert Kabara on 22 September 2008 in Wola Justowska, Kraków.^[2]

Robert Kabara: Why does the violin occupy such a prominent place in your chamber music, given how extensively the instrument has already been explored in the genre?

Krzysztof Penderecki: Perhaps because I wanted to become a violinist (...). It was also the instrument I used when writing my earliest pieces (...). Violin fingering has always helped me. In fact, when I write with my right hand, my left hand moves as though fingering the violin. Several times, I have suddenly realised that I was doing it.

RK: During rehearsals for ‘Metamorphosen’ [Violin Concerto No. 2, with Robert Kabara as soloist and Krzysztof Penderecki conducting at the Kraków Philharmonic on 13 January 2008], I noticed that you would instinctively raise your left hand as you conducted, indicating the violin fingering.

KP: Yes, yes. What you learn when you are young probably stays with you for life (...).

RK: What qualities of the violin do you consider its particular musical strengths?

KP: Well, first of all, its sound – the instrument’s singing quality, and its melodic character, which, as you have probably noticed, has increasingly come to the fore in my music over the years. Of course, I used melody when I was starting out as a composer, but later consciously turned away from it in the music I wrote in the 1950s and 1960s. In the 1970s, however, I wrote Violin Concerto No. 1 [Penderecki’s Violin Concerto No. 1 was performed by Robert Kabara with Sinfonietta Cracovia under Krzysztof Penderecki at the Kraków Philharmonic on 8 June 2009. The concert concluded the recording project that resulted in an album released by Channel Classics in 2010. The disc also includes the world-premiere recording of the Horn Concerto ‘Winterreise’, with Radovan Vlatković as soloist]. Along the way, I wrote works such as Capriccio, in which the instrument is treated differently. There, the violin is effectively part of the orchestra and, despite the highly virtuosic writing, largely avoids melody – even in the cadenza (...).

RK: Have you ever found that a compositional idea was technically impossible on the violin?

² Translated excerpts from: Robert Kabara, *W poszukiwaniu nowego brzmienia. Skrzypce w muzyce kameralnej Krzysztofa Pendereckiego. Utwory na skrzypce solo i skrzypce z fortepianem* [In Search of a New Sound: The Violin in Krzysztof Penderecki’s Chamber Music. Works for Solo Violin and for Violin and Piano] (Kraków: Academy of Music in Kraków, 2010).

KP: No! I know the violin very well, of course, and, as you have noticed – after all, we have performed together many times – there are plenty of difficulties, but everything is playable. Exactly! Because I write with a violinist's fingers, I never ask the instrument to do anything absurd. I cannot say that everything I write lies comfortably under the fingers, but I do write so that it is all playable.

Krzysztof Penderecki's two sonatas for violin and piano were composed half a century apart and trace the evolution of his compositional language and the stylistic changes his music underwent.

Sonata for violin and piano was composed in 1953, when Penderecki was still a student at the State Higher School of Music in Kraków. One of his earliest works, it anticipates the avant-garde, sonoristic idiom later heard in *Threnody to the Victims of Hiroshima* and the *St Luke Passion*.

The sonata is concise yet finely wrought, drawing on late Romanticism, neoclassicism, and Polish music of the first half of the twentieth century. The sonata's characteristic rhythmic ferocity and refined articulation, the harmonic and textural independence of its two instrumental parts as they jointly build climaxes and tension, and the dream-like atmosphere of the central movement together reveal an already distinctive compositional voice.

Behind the work's lucid architecture lie complex textural processes that only fully emerge in

performance and often produce unexpected configurations of sound.

Miniatures for violin and piano (1959) belong to the composer's early period – a time of transition from a traditional musical language towards the sonorism and avant-garde experimentation of the 1960s. The work is in three movements.

The Miniatures already display the young Penderecki's characteristic interest in timbre, contrasts of articulation, the autonomy of the individual instrumental parts, and the concentration of musical material. Despite the clear independence of the two parts and the deliberate freedom allowed to the performers, the musicians' close listening to one another produces a surprisingly unified sound world. The use of harmonic effects in the piano and refined pedalling enables the composer to create subtle sonorities and a unified acoustic space in which the two instruments merge. Penderecki also introduces extended techniques into the piano part – the pianist plucks the strings directly while using delicate pedal effects. The violinist leans as far as possible into the body of the piano, causing chords held by the sustaining pedal to resonate and creating an otherworldly halo of sound. These techniques demand a highly responsive acoustic – and the concert hall of the Krzysztof Penderecki European Centre for Music proved ideal. In absolute silence, the subtlest shades of sound emerge – details that can easily pass unnoticed in less favourable conditions.

The recording engineers captured them with impressive precision and attention to detail.

Sonata No. 2 for violin and piano was composed in 1999–2000 for the violinist Anne-Sophie Mutter and the pianist Lambert Orkis. The work belongs to Penderecki's late period and clearly reflects his move away from the radical avant-garde of the 1960s towards a more overtly expressive idiom. This monumental five-movement composition serves as a kind of artistic credo for his chamber music. The sonata's multilayered architecture embodies a mature synthesis of Penderecki's ideas about instrumental interplay, form, and sonority, while also exemplifying the grand, concertante manner of his chamber music.

Sonata No. 2 recalls the vocal-orchestral works that immediately preceded it – *Seven Gates of Jerusalem* (1996) and *Credo* (1998) – both deeply rooted in sacred subject matter and centred on fundamental human experience. Its broad dramatic design unfolds with majestic calm, culminating in the third movement, *Notturmo*, which fulfils a role analogous to that of the *Crucifixus* in *Credo*; its dramatic intensity is sustained by agogic and dynamic contrasts, and by unexpected turns that bring the music to extremes of tension.

Robert Kabara

Robert KABARA – skrzypek, altowiolista, dyrygent, profesor sztuk muzycznych. Należy do grona najwybitniejszych polskich muzyków swojego pokolenia. Studiował w Akademii Muzycznej w Krakowie pod kierunkiem Eugenii Umińskiej i Kai Danczowskiej, doskonaląc swoje umiejętności również pod kierunkiem Grigorija Żyslina. Ważny

wpływ na jego rozwój artystyczny wywarły także spotkania i praca z Yehudim Menuhinem oraz André Gertlerem.

Jest laureatem prestiżowych konkursów skrzypcowych, m.in. II nagrody Ogólnopolskiego Konkursu Skrzypcowego im. Zdzisława Jahnkego w Poznaniu (1984), III nagrody oraz dziewięciu nagród specjalnych podczas IX Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego w Poznaniu (1986), I nagrody Austriackiej Bicenennial Violin Competition w Adelajdzie (1988), a także Nagrody Ministra Kultury podczas Konkursu im. Zino Francescattiego w Marsylii.

Jako solista występował na najważniejszych estradach Europy, Azji, Ameryki Północnej i Bliższego Wschodu, współpracując z wybitnymi dyrygentami i orkiestrami. Jest twórcą i dyrektorem artystycznym licznych festiwali oraz cykli koncertowych, m.in. La Musica da Camera, Grand Virtuoso, Weniawski Avantgarde oraz Arthur International Music Festival.

Dokonał licznych nagrań radiowych, telewizyjnych i płytowych. Nagranie *Czterech pór roku* Antonio Vivaldiego zostało uhonorowane nagrodą Fryderyk. Przez ponad dwadzieścia lat współpracował z Krzysztofem Pendereckim, wykonując i nagrywając jego dzieła na skrzypce i altówkę. Album z *I Koncertem skrzypcowym*, nagrany z Sinfonietką Cracovią dla wytwórni Channel Classics pod batutą kompozytora, został wyróżniony prestiżową nagrodą Diapason d'Or. Pod kierunkiem

Krzysztofa Pendereckiego dokonał również nagrania *Koncertu altówkowego* z Orkiestrą Sinfonia Iuventus.

Altówka zajmuje szczególne miejsce w jego działalności artystycznej. Wspólnie z Maximem Vengerovem wielokrotnie wykonywał *Symfonię koncertującą na skrzypce, altówkę i orkiestrę* Wolfganga Amadeusa Mozarta. Prezentował również *Koncert altówkowy* Krzysztofa Pendereckiego pod batutą kompozytora, m.in. w Alte Oper we Frankfurcie nad Menem oraz w Konserwatorium Moskiewskim.

W 1999 roku, jako pierwszy koncertmistrz Polskiej Orkiestry Festiwalowej, uczestniczył w międzynarodowym tournée koncertowym Krystiana Zimermana, upamiętniającym 150. rocznicę śmierci Fryderyka Chopina.

Ukończył studia dyrygenckie pod kierunkiem Jerzego Maksymiuka. Przez wiele lat był związany z Sinfonią Cracovią jako dyrektor artystyczny i dyrygent. Występował z wieloma wybitnymi artystami, m.in. Maximem Vengerovem, Janem Lisieckim, Heinzem Holligerem, Aleną Baevą i Soyoung Yoon, prowadząc koncerty w Europie i Azji.

W ostatnich latach regularnie gości w Chinach, współpracując z orkiestrami w Suzhou, Guiyang, Qingdao, Tianjin, Changsha i wielu innych miastach.

Obecnie jest profesorem Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach oraz Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego

w Krakowie. Zasiadał w jury wielu prestiżowych konkursów międzynarodowych, w tym Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego oraz The Nutcracker – International Television Competition for Young Musicians w Moskwie.

Za działalność artystyczną został odznaczony m.in. Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz odznaką Honoris Gratia.

Robert KABARA is a violinist, violist, conductor, and professor of musical arts. He is among the most distinguished Polish musicians of his generation. He studied at the Academy of Music in Kraków under the guidance of Eugenia Umińska and Kaja Danczowska, further refining his artistic skills with Grigory Zhislin. His artistic development was also significantly influenced by his encounters and work with Yehudi Menuhin and André Gertler.

He is a prizewinner of numerous prestigious violin competitions. His awards include Second Prize at the Zdzisław Jahnke National Violin Competition in Poznań (1984), Third Prize and nine special awards at the 9th International Henryk Wieniawski Violin Competition in Poznań (1986), First Prize at the Australia Bicentennial Violin Competition in Adelaide (1988), and the Minister

of Culture Award at the Zino Francescatti Competition in Marseille.

As a soloist, he has appeared on major concert stages throughout Europe, Asia, North America, and the Middle East, collaborating with distinguished conductors and orchestras. He is the founder and artistic director of numerous festivals and concert series, including La Musica da Camera, Grand Virtuoso, Wieniawski Avantgarde, and the Arthur International Music Festival.

He has made numerous radio, television, and commercial recordings. His recording of Antonio Vivaldi's *The Four Seasons* received a Fryderyk Award. For more than twenty years, he collaborated closely with Krzysztof Penderecki, performing and recording the composer's works for violin and viola. His recording of Violin Concerto No. 1 with Sinfonietta Cracovia for Channel Classics, conducted by the composer himself, was honoured with the Diapason d'Or. Under Penderecki's direction, he also recorded the composer's Viola Concerto with the Sinfonia Iuventus Orchestra.

The viola occupies a special place in his artistic activity. Together with Maxim Vengerov, he has performed Wolfgang Amadeus Mozart's *Sinfonia concertante* for violin, viola, and orchestra on numerous occasions. In recent years, he has also performed Krzysztof Penderecki's Viola Concerto under the composer's baton, including appearances at the Alte Oper in Frankfurt am Main and the Moscow Conservatory.

In 1999, as concertmaster of the Polish Festival Orchestra, he participated in Krystian Zimerman's international concert tour commemorating the 150th anniversary of the death of Frédéric Chopin.

He completed conducting studies under the guidance of Jerzy Maksymiuk. For many years, he was associated with Sinfonietta Cracovia as artistic director and conductor. He has collaborated with many distinguished artists, including Maxim Vengerov, Jan Lisiecki, Heinz Holliger, Alena Baeva, and Soyoung Yoon, conducting concerts throughout Europe and Asia.

In recent years, he has appeared regularly in China, collaborating with orchestras in Suzhou, Guiyang, Qingdao, Tianjin, Changsha, and many other cities.

He is currently a professor at the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice and the Krzysztof Penderecki Academy of Music in Kraków. He has served on the juries of numerous prestigious international competitions, including the International Henryk Wieniawski Violin Competition and The Nutcracker – International Television Competition for Young Musicians in Moscow.

For his artistic achievements, he has received numerous distinctions, including the Gloria Artis Medal for Merit to Culture, the Silver Cross of Merit, and the Honoris Gratia Decoration.

Łukasz TREPCZYŃSKI jest absolwentem Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w której kształcił się w klasie fortepianu prof. Andrzeja Jasińskiego oraz w klasie kameralistyki prof. Reginy Michalak. Uczestniczył w kursach mistrzowskich prowadzonych przez

Krystiana Zimmermana, Vladimira Kraineva, Jean-Claude'a Vandena Eyndena oraz Dang Thai Sona.

Był wielokrotnym stypendystą, m.in. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2003–2009, Funduszu Pomocy Młodym Talentom Jolanty i Aleksandra Kwaśniewskich w 2000 roku,

Fundacji Inicjatyw Kulturalnych w Radomsku w latach 2001–2009 oraz Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci w latach 2003–2004.

Występował na wielu festiwalach muzycznych, m.in. Festiwalu Pianistyki Polskiej w Słupsku (2007 i 2020), 4. Festiwalu Muzyki EMANACJE w Łusławicach (2016), V Krakowskim Salonie Muzycznym (2021), Międzynarodowym Festiwalu Muzycznym „Młoda Praga” w Pradze (2010), Międzynarodowym Festiwalu Chopinowskim w Mariańskich Łaźniach (2009 i 2010), Warszawskim Festiwalu Chopinowskim Filharmonii Narodowej (2005) oraz Międzynarodowym Festiwalu Jeuneses Musicales w Kielcach (1998 i 2002). Aktywnie propaguje również polską muzykę współczesną, dokonując prawykonania utworów podczas festiwali krajowych i międzynarodowych.

Koncertował m.in. w Niemczech, Francji, Belgii, Rumunii, Rosji, Czechach, we Włoszech, w Szwajcarii i na Litwie. W Polsce występował m.in. w Filharmonii Narodowej oraz filharmoniach: Bałtyckiej, Częstochowskiej, Łódzkiej, Śląskiej, Świętokrzyskiej, Podkarpackiej, Opolskiej i Koszalińskiej, a także w Operze i Filharmonii Podlaskiej, Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica im. Wojciecha Kilara w Słupsku, Narodowym Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego we Wrocławiu oraz w sali koncertowej Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach. Wielokrotnie występował również w Domu Urodzenia Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli, Łazienkach

Królewskich i na Zamku Królewskim w Warszawie. Znaczną część jego dorobku artystycznego stanowią koncerty symfoniczne, w tym występy z Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej i Polską Orkiestrą Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa.

Do jego osiągnięć konkursowych należą: II nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Pianistycznym w Żaganiu (1999); IV nagroda w III Ogólnopolskim Konkursie Pianistycznym „EPTA” w Krakowie (2000); II nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Pianistycznym im. Władysława Kędry w Łodzi (2002); I nagroda w Ogólnopolskich Przestuchaniach Szkół Muzycznych II stopnia w Krakowie (2004); V nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Pianistycznym im. Fryderyka Chopina dla kandydatów do XV Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie (2005); II nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Pianistycznym im. Fryderyka Chopina w Warszawie (2006); nagroda dla najlepszego polskiego uczestnika VII Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy (2007); II nagroda w Konkursie Pianistycznym o Stypendium Yamaha w Gdańsku (2008) oraz II nagroda w VII Międzynarodowym Konkursie Chopinowskim w Mariańskich Łaźniach (2008).

W 2009 roku wraz z Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej nagrał płytę w ramach projektu „Fryderyk Chopin – Młode Interpretacje 2009”. Od 2015 roku wspólnie z Celiną Kotz i Maciejem Kułakowskim tworzy Trio im. Witkomirskich,

z którym rok później zarejestrował dla DUX tria fortepianowe Antona Areńskiego. Album został nominowany do International Classical Music Awards 2018.

Prowadzi działalność pedagogiczną i kursy pianistyczne w kraju oraz za granicą, a także zasiada w jury wielu konkursów. Jest adiunktem w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach oraz pedagogiem Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Mieczysława Karłowicza w Katowicach.

Łukasz TREPCZYŃSKI graduated from the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice, where he studied piano with Andrzej Jasiński and chamber music with Regina Michalak. He attended masterclasses given by Krystian Zimerman, Vladimir Krainev, Jean-Claude Vanden Eynden, and Dang Thai Son.

He was awarded numerous scholarships, including those from the Minister of Culture and National Heritage (2003–2009), the Jolanta and Aleksander Kwaśniewski Fund for the Support of Young Talent (2000), the Foundation for Cultural Initiatives in Radomsko (2001–2009), and the Polish Children's Fund (2003–2004).

He has appeared at numerous music festivals, including the Polish Piano Festival (Śląsk, 2007

and 2020), the 4th EMANATIONS Music Festival (Lusławice, 2016), the 5th Kraków Music Salon (Kraków, 2021), the Young Prague International Music Festival (Prague, 2010), the International Chopin Festival (Mariánské Lázně, 2009 and 2010), the Warsaw Philharmonic Chopin Festival (Warsaw, 2005), and the Jeunesses Musicales International Festival (Kielce, 1998 and 2002). He is also a committed advocate of contemporary Polish music and has given world premieres of works at festivals in Poland and abroad.

He has performed in Germany, France, Belgium, Switzerland, Russia, the Czech Republic, Italy, Romania, and Lithuania. In Poland, his engagements have included appearances at the Warsaw Philharmonic and at philharmonic halls in Gdańsk, Częstochowa, Łódź, Katowice, Kielce, Rzeszów, Opole, and Koszalin, as well as at the Podlasie Opera and Philharmonic in Białystok, the Wojciech Kilar Polish Philharmonic Sinfonia Baltica in Słupsk, the Witold Lutosławski National Forum of Music in Wrocław, and the Polish National Radio Symphony Orchestra's concert hall in Katowice. He has also performed on numerous occasions at the Fryderyk Chopin Birthplace in Żelazowa Wola, the Royal Łazienki Park, and the Royal Castle in Warsaw. A substantial part of his performing career has been devoted to orchestral concerts, including appearances with the Beethoven Academy Orchestra and the Jerzy Semkow Sinfonia Iuventus Polish Orchestra.

His competition awards include second prize at the National Piano Competition in Żagań (1999); fourth prize at the 3rd EPTA National Piano Competition in Kraków (2000); second prize at the Władysław Kędra National Piano Competition in Łódź (2002); first prize at the National Auditions for Secondary Music Schools in Kraków (2004); fifth prize at the National Fryderyk Chopin Piano Competition, held to select candidates for the 15th International Fryderyk Chopin Piano Competition in Warsaw (2005); second prize at the National Fryderyk Chopin Piano Competition in Warsaw (2006); the prize for the best Polish participant at the 7th International Paderewski Piano Competition in Bydgoszcz (2007); second prize at the Yamaha Scholarship Piano Competition in Gdańsk (2008); and second prize at the 7th International Chopin Piano Competition in Mariánské Lázně (2008).

In 2009, he recorded an album with the Beethoven Academy Orchestra as part of the 'Fryderyk Chopin – Young Interpretations 2009' project. Since 2015, he has performed as a member of the Witkomirski Trio alongside Celina Kotz and Maciej Kułakowski. In 2016, the ensemble recorded Anton Arensky's piano trios for DUX. The album was nominated for the 2018 International Classical Music Awards.

Alongside his performing career, he teaches, leads piano courses in Poland and abroad, and serves on the juries of numerous competitions. He is an assistant professor at the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice and also teaches at the Mieczysław Karłowicz State Primary and Secondary Music School in Katowice.

Stoją od lewej / Standing from left:
Marcin Guz – reżyser dźwięku / sound engineer;
Łukasz Trepczyński – pianista / pianist;
Jerzy Zsostakowski – wsparcie techniczne /
 technical assistance;
Robert Kabara – skrzypek / violinist;
Szymon Surowiec – stroiciel fortepianu / piano
 tuner.

Na pierwszym planie / Foreground:
Małgorzata Polańska – reżyser dźwięku / sound
 engineer.

**VIOLIN SONATAS
& MINIATURES**